

Κι όταν καταμεσήμερα
πέσει γαλήνη γύρο,
στά χρυσόμαυρα μάτια σου
ζυγισμένος να γείρω.

Τὰ χωράφια ν' ανοίξουνε
παπαρούνες γεμάτα,
μὰ τάγκάθια τῆς φρόνησης
νὰ μού φράξουν τὴ στράτα.

Καὶ σὰν ἔρθῃ τὸ σούρουπο
καὶ μάθεις πὼς θὰ φύγω,
τάσυγγεφιαστο βλέμα σου
νὰ θαμπώσει γιὰ λίγο.

Μ' ἓνα δάκρυ ἀφανέρωτο
τὴν καρδιά σου νὰ βρέξω,
δέντρα, δρόμους, φαντάσματα,
στεφάνι νὰ τὰ πλέξω.

Δουλειά, φαρμάκι, σκλήψιμο...
Στὴ ζωὴ μου καμὰ σκόλη.
Πληγωμένος, μεσάνυχτα
νὰ γυρίσω στὴν πόλη.

Νὰ φτάσω ἀγάλια σίτι μου,
μὲ θολό, μαῦρο πνέμα,
νὰ πέσω στὸ κρεβάτι μου
σὰ νὰ μούλειψε τὸ αἷμα.

Καὶ πρὶν χάσω τὰ χνάρια σου
σὲ χάρου μονοπάτια,
νὰ γυρέψω τὴ μάνα μου
νὰ μού κλείση τὰ μάτια.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟ ΚΑΤΖΗΔΑΚΗ

Σ' ἔχουνε γιὰ Καθηγητή, κι ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἔδρα
στήνεις γιὰ τὴ Δημοτικὴ κατηγορίας ἐνέδρα,
καὶ γιὰ νὰ σὲ πιστέψουνε—ὡ πονηριά μεγάλη—
μὲ κόθορνο δημοτικὸ τὸ βῆμα σου προβάλλει

ΣΤΗΝ ΤΡΙΑΝΤΡΙΑ

Μὲ τοῦ Ψυχῶση μοναχὰ τὴ γλωσσικὴ σημαία
θὰ πιάσετε μὲς στὰ σκολειὰ πλούσια ζωὴ καὶ νέα
Μ' ἓνα δειλὸ βῆμα μπροστά, μὲ πίσω δέκα βήματα,
τὴν καθαρεύουσα φελᾶν τέτοια παραπατήματα.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ

Μὴν εἰστε φοβιστάρηδες· ὁ φόβος ὅλα μπλέκει
ἢ ἢ νόθα καθαρεύουσα θέλει σκληρὸ πέλεκι.

ΣΤΟΝ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

Τῆς τέχνης τοῦ Ξενοπούλου μᾶς εἰδείξες τὰ τέρατα,
καὶ μὲ τὴν κρίση σου ἐπιάσες τὸν ταῦρο ἀπὸ τὰ κέρατα.

ΑΝΤΙΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Στὴ χώρα τῆς τσαφλατανιάς καὶ τῆς ἀρλουμπαρίας
«Ἐφαρμοσμένη ἀισθητικὴ» διδάσκει ὁ Ζαχαρίας.

ΠΙΚΡΑΓΚΛΩΗΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΣΥΝΑΓΜΙΑ ΤΟΥ ΡΙΑΔΗ

Τὴν περασμένη Πέμπτη—ἦταν 16 τοῦ Μάη—ἐπαρουσίασε ὁ Αἰμίλιος Ριάδης τὸ μουσικὸ του ἔργο μ' ἓνα κονσόριο στὸ Δημοτικὸ θέατρο. Ἡ μέρα αὐτὴ μού θυμίζει μιὰν ἄλλη ἱστορικὴ μέρα γιὰ τὴ μουσικὴ στὴν Ἑλλάδα, τὴ μέρα ποῦ—πᾶνε τώρα δέκα χρόνια—πρωτακουσθῆκε στὴν Ἀθήνα τὸ Ἑλληνικὸ τραγούδι τοῦ Καλομοίρη. Ἀπὸ τότε ὡς τώρα ὁ Καλομοίρης ἐδοῦλεψε ἀκολουθώντας τὸ πρόγραμμά του, βαδίζοντας ἴσια πρὸς τὸν σκοπὸ του, δικαιοσύνης καὶ προοδολογίας, γερμίζοντας τὴ μουσικὴ ἀιμόσφαιρα μὲ τὰ μεγαλόπνοα ἔργα του.

Ὅμως ὡς τώρα, ἔξω ἀπὸ τὴ δική του, καμμιᾶ ἄλλη σημαντικὴ μουσικὴ παραγωγή μὲ ἔθνικὸ χαραχτήρα δὲν φανερώθηκε ἐντὸς τῶν μᾶς. Γι' αὐτὸ εἶναι ἐξαιρετικὴ ἡ χαρὰ καὶ ἡ μυσταία στὴν ἐμφάνισή αὐτῆς ἐνὸς νέου μουσικοῦ μὲ ἐπιτελῶς ἄτομικὸ χαραχτήρα μὴ τὸ ἔθνικὸ χροῶμα ποῦ γερμίζει ἀπ' ἄκρη δ' ἄκρη τὸ ἔργο του.

Τώρα καὶ λίγον καιρὸ, σὲ κάποιον κονσόριο τῆς Στρατιωτικῆς ὀρχήστρας, ἀκουσθήκαν τρία «Μακεδονικὰ τραγούδια» τοῦ Ριάδη. Μᾶς ἐξάφνιασαν—δὲ μᾶς ἱκανοποίησαν. Ὁρατῆς μουσικῆς στιγμῆς ἄνισα ἐξελεγκμένες, μουσικὴ ἀπάνω σὲ κείμενο γαλλικό, ὅπως δὴποτε ἀνυχεῖ ἐκλογὴ γιὰ μιὰ πρώτη ἐμφάνιση.

Γι' αὐτὸ τὸ κονσόριο του μᾶς ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ἀποκάλυψη.

Ἄν τὴ μέρα αὐτὴ τὴν θεωρῶ ἱστορικὴ, δὲν εἶναι μονάχα γιὰτὸ μᾶς φανερώνεται μιὰ νέα δημιουργία ποῦ στηρίζεται ἀπάνω στὸ ἔθνικὸ μᾶς μουσικὸ ὄλυκ—κλίμακες, ρυθμούς, καὶ κάποιον κάποιον μοτίβο, μὲ τὴν πρὸς μοντέρνα ἀρμονικὴ ἐπεξεργασία—κάθε μαθητῆς θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κἀνῃ τέτοιες δοκιμῆς καὶ τολμηρότερες ἀκόμα—ἀλλὰ γιὰτὸ ἡ δημιουργικὴ πρὸς ποῦ φανερώνεται σὲ ἄπειρες περιπτώσεις εἶναι τέτοια, ποῦ νὰ καθιερωθῇ μὲ τὴν ἀναντιρροπητὴ ἐπιβολὴ τῆς τῆ φόρμα—ἀρμονικὴ ἢ ρυθμικὴ—ποῦ ἔκρινε ἀπαραίτητη γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ τῆς φανέρωμα.

Θέλω ἄμέσως νὰ ξεχωρίσω τὰ σημεῖα ὅπου μού φανερώθηκε ἐναργέστερη ἢ θεία αὐτὴ πρὸς ποῦ μέσα στὸ ἔργο τοῦ Ριάδη. Εἶναι ἡ «Ὀδαλίσκη» καὶ ἡ «Σαλονίκη» στὰ «Γιασεμιά καὶ Μιναρέδες», εἶναι τὸ «Νανούρισμα» ἀπὸ τὰ «Μακεδονικὰ τραγούδια», εἶναι τὰ «Μετανοιώματα» ὅλη ἡ σειρά, καὶ ἀπ' αὐτὰ πάλι «Τὸ τραγούδι τῆς Ὀδαλίσκης», ξεχωριστὸ διαμάντι.

Σ' αὐτὰ ὅλα φανερώνεται ἡ ἐμπνευση τοῦ Ριάδη, δροσερὴ καὶ ἀνθόδομη, χωρὶς καμμιὰ προσοπάθεια. Τὸ ἐπιτηδευμένο, τὸ μαπιετέ, ἢ ἐπίδειξη παράξενης τεχνολογίας ποῦ μᾶς ἐξάφνιασε δυσάρεστα στὸ ἄκουσμα τῶν πρώτων του ἔργων, χάνεται ἐπιτελῶς μπροστὰ στὴν εὐλιγκρῆνεια τῆς συγκίνησής του. Καὶ κατορθώνει νὰ μᾶς τὴ μεταδώσῃ αὐτὴ τὴ συγκίνηση ἁπλᾶ, χωρὶς ρητορικὴ, καὶ μᾶς κἀνει νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ τὴν ἐσώτατη ψυχικὴ οὐσία τῶν πραγμάτων.

των, δημιουργώντας μια μουσική διάθεση (stim-
mung) όπως πολύ λίγοι μουσικοί το κατορθώνουν.
νουν.

Και—πρέπει να το ομολογήσουμε, και είναι για
επαινό του—το κατορθώνει αποκλειστικά με τη μου-
σική του, τόσο είναι υποβλητική και εσωτερική. Για-
ό λόγος όχι μονάχα δεν τον βοηθεί, μα του είναι
ένα εμπόδιο, που ευτυχώς το παραμερίζει ήγεμονικά,
πως αρμόζει σε ένα μουσικό της ιδιοσυγκρασίας του,
και τον μεταχειρίζεται μονάχα ως πρόφαση για το
μελωδικό ξετύλιγμα της φωνής που του χρειάζεται
ως μουσικό οιοχείο.

Ήταν εξαιρετικά τυχερός ο κ. Ριάδης να έχει για
ερμηνεύτρια των τραγουδιών του την κ. Φωκά, που
σπαρτίως ετραγούδησε με περισσότερη δρεξη, με πε-
ρισσότερον ένθουσιασμό, με περισσότερη διαίσθηση.

Το κοινό αυτό μας εφάνερωσε ένα εθνικό μας
μουσικό θησαυρό που μας ήταν άγνωστος ως τώρα.

Δεν θέλω να εύχηθώ του Ριάδη μεγάλα έργα. Για
την τέχνη μεγάλο και μικρό δεν έχει καμιά σημασία.
Τα τραγούδια του Σούπερι κι όχι οι συμφωνίες
του είναι οι τίτλοι του στην άθανασία. Το μόνο που
εύχεται μβλή μου την καρδιά στον άγνό μουσικό που
μας εδρόοισε και μας εσυγκλόοισε με τα τραγούδια
του, είναι να έχει μερόνυχια «άνοιχτο κι άγριον» το
αυτί του για νόρπάξη, στην εδλογημένη στιγμή της
δημιουργίας, το τραγούδι ως αναδύσει από την
ψυχή του, για να μας το χαρίση, θείο δώρον, για
χαρά η παρηγορία μας.

ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ

“ΟΤΑΝ ΜΙΑ ΑΓΑΠΗ ΧΑΝΕΤΑΙ,,

“Όταν μια αγάπη χάνεται, σαν κάποιος να πεθαίνει.
Σεμνά κι' άθόρβη ως διαβή το λείψανο που βγαίνει
κι' εϋγενικός ό πόνος μας κ' ή θλίψη μας να μένει.

Είναι καρδιές, που δεν κρατούν σε τέτια άνεμοζάλη
και σέρνεται άπρεπα και κλοίει, ή μια προστά στην άλλη
Τί τ' όφελος; τάχα οι νεκροί ξαναγυρίζουν πάλι;

Μές στ' άνθογυάλια γύρο μας λουλούδια πιά δεν πάνε:
Μιά μοσχολύριστη άγκαλιά, πριν τα πετάξης, κάνε
και τ' όνειρό μας που εσβυσε, σϋρε μ' αυτά και ράνε.

“Άφισε τ' άχειλάκια σου στερνή φορά σε μένα.
Νουάθεις, καλή μου, τα φιλιά πόσο είναι παγωμένα;
Σάν «τελευταίος άσπασμός» ταιριάζουν το καθένα.

“Από τίς φλόγες που ελαμπαν κι' άστράφτανε σαν ήλιοι,
στούς μυστικούς μας, ούρανούς που ελχαν κρυφά άνατείλε
δέν μένει, ούτε σ'η χρειάζεται για νεκρικό καντήλι

Δόσε μου το χεράκι σου πάνω σου ν' άκουμπήσω
κι' ένα κερί μαζί με σε στον τάφο εκεί να στήσω
για το νεκρό που χύσαμε, και δέν γυρίζει πίσω.

Σύρα

Ν. Π. ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

“Η μάνα μας—ή παπαδιά του Παπαχριστιδίδου—
άκριτσοσα σωστή' μόνο παλικάρια, μόν' άγόρια γεννο-
βόλησε. «Τά παληκάρια μ'», έλεγε και κανχιούταν για
την εϋτυχία της, διαν μās έδλεπεν άραδιασά ή στην
έκκλησία να ψέλνουμε γύρω στον επιτάριο, ή στα
βαφτίσια να τρωπάμε με τίς φωνές μας τον τρωπλο
της έκκλησιόας των άγισσαρανιαμάριτρων όπου ό πα-
τέρας μας ιεράτευε, ή στο σπίτι να τραγουδάμε τα ώ-
ραία «σαρκιά», τα έρωτικά άντά Τούρκικα τραγου-
δια, πάκμα τόσο ζωντανά τα θυμάμαι και τόσο δεν
μπορώ να τα ξεχάσω, να τα χωριστώ.

Τό σπίτι μας εΐταν έκκλησιό, εΐτανε οικολειό μου-
σικής. “Ο δρόμος βοδι'ε κάθε βράδι, διαν μαζωμέ-
νοι γύρω στον πρεσβύτερο άδερφό μας μαθαίναμε
τα ψαλίματα και τα λαμπρά τροπάρια της έκκλη-
σιόας: το «Άναστάσεως ήμέρων», το «Άγγελος έ-
βόα», το «Άξιόν εστι» κι άλλα πολλά. Μακάριζεν
ή γεπιονιά τη μάνα μας που εΐταν τέτοια μάνα και
την εϋλευαν και τσονχτερά τη δαγκάναν άπ' το φτόση
τους, διαν, θέλοντας να την περιόξουν πώς δεν είχε
κ' ένα κορίτσι, της λέγαν:—“Άτυχη παπαδιά! Μά
κι αυτή ήξερε να «κουκουρίζ» με λόγια καντερά για
να μη «χολομανού» τάχατες γιατκό. Μήγαρος δεν
είχε κι αυτή τη φιλοσοφία της για «το άτύχημα»
αυτό.

— Τί τάδελα τα κορίτσια, Λαμπρινιώ, έλεγε στην
γειτόνισά μας πούχε τέσοερες θυγατέρες, στα χρο-
νια που φτόσαμ' τάγόρια έν' καλίτερι!

Τάχα δεν είχε δικιο; «Παληκάρια» λεγόμαστε και
κορίτσια εΐμαστε! Να τραθήξουμε νερό από το πη-
γάδι να σφουγγαρίσουμε, να καθαρίσουμε την αλλη,
να ποτίσουμε τα λουλούδια, να βοηθήσουμε σΐνα—
σΐλλιο: Να στρώσουμε μόνοι μας, να κοιμηθούμε μό-
νοι, να λουσοΐμε, να χιετισοΐμε, άκμα και τα
κοιτιά μας να ράνουμε! Τί τάδελε; άληθινά τα κο-
ρίτσια ή μάνα μας; Για φαγοΐρα ή για ζάλες;
«παληκάρια» λεγόμαστε, μα κορίτσια εΐμαστε». Εδ-
λογημένο σπίτι! “Εφτά παληκάρια γύρο στο «σο-
φρά»—το στενόμακρο τραπέζι πούχε καμωμένο ό
μακαρίτης ό πατέρας μου πτήρες να τρώμε! Αυό
πιάτα φαγητό σις δυό γωνίες του τραπέζιού και
άπειρες φέτιες ψωμιού άσπρου κι άσράτου, αυτό εΐ-
τανε το στρώσιμό του.

“Εκεί να όης μασητό και γληγοράδα' όποιος προ-
φτάσει' άπλός τρόπος θλέπεις. Δεν εΐχαμε σανε τώρα
τα χίλια δυό πιάτα, τα περούνια και τα κοντάλια, τα
ποτήρια και τα μαχαίρια. Κοιτάζαμε την κοιλιό κι
όχι το τραπέζι. Με το ίδιο ποτήρι πίναμε όλοι, στην
ΐδια κόπια «χουλιαρίζαμε». Θυμάμαι τα βράδια
μετά το δείπνο τον πατέρα μου που ετοιμαζότανε να
κοιμηθΐ. Εΐχε τη συνήθεια να διαβάξη τον «άπό-
δειπνο». “Από πρόνοια να μην μαλώνουμε, σαν παι-
διά πούμασε πηγαίνοντας να κοιμηθούμε, ή να μη
τον ενοχλοΐμε με τα γέλια τάτελειωτα που μās πιά-
νανε, τάμέριμα παιδιά, διάλεγε πάντα αυτή την ώ-
ρα, δυό, τούς πιδ ζωερούς—έγώ εΐμανε ταχτικός ά-
ναγνώστης του—και ισοπεδιώντας τον ένα στα δε-
ξιά και ζερά τον άλλο, στο χωριστό το δωμάτιο
με τόραίο τζάκι και δίπλα χάμω στο πάτωμα το μα-